

ANTON MRLAK – NEPRIZNANI JUNAK SLOVENSKE OSAMOSVOJITVE

Tonija so ubili med preletom na našo stran

TRAGIČNO

Elo Rijavec o primeru Mrlak in o tem, da bi na dan D na slovensko stran po dogovorih morale preleteti dve ali tri gazele – Strelec mora ločiti plovilo glede na tip in tudi glede na to, ali je oboroženo ali ne – V vojnem delovanju naj bi se izogibali nepotrebne delovanju nad naselji

Tomaž Bukovec

»Če dobi poveljnik enote veljavno povelje, mora delovati. Namig sekretarja za obrambo to ni. Tudi če je bilo na radiju objavljeno, da bo TO delovala na vsa letéča plovila, to nima posebne teže. Ubili smo svojega, in kar je najhuje, med njegovim prebegom na slovensko stran, danes po 25 letih pa padajo enaki očitki in se širijo neresnice, kot so se ob Tonijevi sestrelitvi,« pravi **Elo Rijavec**.

Leta 1990 je bil načelnik Manevrske strukture narodne zaščite Ljubljana okolica, leta 1991 pa vodja oddelka na sekretariatu za ljudsko obrambo, zadolženega za mate-

vih privrženec na Tonija Mrlaka in njegovo ženo ter tudi nekatere druge posameznike. Tudi na sodišče in sodnico.

Besede Toneta Krkoviča (svet24.si) pa so bile, kot bi pilota, ki je pripravljaj prebeg teh helikopterjev na slovensko stran, še enkrat sestrelili: »Gre le za nadaljevanje gonje, ki sem je deležen zadnjih nekaj let. Prek mene udrihajo po osamosvojitvi Slovenije. Pričakoval bi, da bo država na dan prve sestrelitve agresorskega helikopterja temu dogodku posvetila nasprotno vrsto pozornosti in pripravila ustrezno obeležitev. Slavje, če hočete.«

Zasebna tožnica

»Namen te tožbe je, da bi se sestre-

Toni Mrlak (desno) in tehnik letalec Bogomir Šuštar sta bila praviloma par v helikopterju. Med vojno so ju razdružili in je Šuštar letel s Kalanom, z Mrlakom pa je letel in tragično umrl tehnik letalec Bojanče Sibinovski.

Toni Mrlak

1990 do 28. septembra 1990, ko je z ustavnim amandmajem Slovenija formalno prevzela vse pristojnosti nad TO in je potem novi štab postopno spremenil organizacijsko strukturo, v začetku oktobra 1990 pa je bila v TO vključena tudi mreža MSNZ. Tone Krkovič je potem poveljeval le 30. razvojni skupini, pozneje enoti MORiS. Če mi Toni ne bi povedal za dogovore z Jelkom Kacinom, polovice vsega ne bi vedel.«

»Prepričan sem, da je Janša vedel za dogovore« Predsedstvo naj bi, kot je na predstavitvi knjige Drage Potočnjak povedal Milan Kučan, bilo informativno obveščeno o pogovorih

...ano oskrbo, moz, ki je bil s Toni-
jem Mrlakom povezan vse od leta
 1990 in je iz prve roke spremljal tu-
 di priprave na prebeg treh helikop-
 terjev gazela na slovensko stran.
 15. marca letos je **Janez Janša** na
 twitterju objavil, da je **Tone Krko-**
vič vabljen na zaslišanje zaradi suma
 storitve kaznivega dejanja
 umora po členu 46/II kazenskega
 zakonika Socialistične republike
 Slovenije v zvezi s členoma 22. in
 4. KZ SFRJ zaradi sestrelitve heli-
 kopterja gazela 27. junija 1991.
 Janša je vabilo pospremil z beseda-
 mi: »Zloglasna zaščitnica ban-
 ksterjev preganja generala Krkovi-
 ča po kazenskem zakonu SFRJ.«
 Po tem sporočilu se je v številnih
 medijih sprožil plaz očitkov Janše-

litev dokaj čno razčistilo. Toni je
 postavil vse na kocko zaradi idea-
 lov o samostojni Sloveniji. Ampak
 njegov boj bo končan šele takrat,
 ko ne bo več nobene sence na nje-
 govi smrti,« smo v Nedeljskem
 dnevniku zapisali 24. junija lani,
 ko je **Emilija Mrlak** vložila tožbo
 kot zasebnica.

Zadnji odmevi so taki, kot da ne bi
 bilo vseh zapisov v Nedeljskem
 dnevniku in Dnevniku od leta
 1992 naprej, pozneje tudi v drugih
 časopisih, postavitve spomenika
 leta 1994 v Rožni dolini, kjer piše,
 da je umrl za samostojno Sloveni-
 jo, priznanja invalidnine za otroka
 leta 2000, knjige **Drage Potočnjak**
Skrito povelje, kot da letalec **Jože**
Kalan in tehnik letalec **Bogomir**

Anton Krkovič (levo) in Janez Janša sta pogosto skupaj na sodišču.
 / foto: Luka Cjuha

Šuštar nista s svojim prebegom s
 helikopterjem potrdila priprav na
 prebeg treh helikopterjev gazela iz
 letalske enote JLA na Brniku, ki ji
 je do nekaj dni pred vojno povelje-
 val Toni Mrlak. Je pa res, da Mrlak
 posmrtno ni nikoli dobil nobenega
 odlikovanja, nobenega priznanja.
 Razen spomenika.

Tudi zato smo tokrat spregovorili z
 Elom Rijavcem, načelnikom Manevrske
 strukture narodne zaščite in med vojno
 načelnikom oddelka, zadolženega za
 materialno oskrbo na sekretariatu za
 LO. Rijavec je tudi Mrlakov stric in je
 bil že takrat deloma seznanjen z dogajanjem.
**Kako doživljate zadnja odmeva
 na tožbo Mile Mrlak?**

»Tako kot vsa leta do zdaj. Boleče,
 ker vsega skupaj nismo dokončali.
 Ampak ne z moje strani. S Tonijem
 je delal Jelko Kacin, ki ni dovolil,
 da se vtikam. Ne glede na to pa
 sem bil z njim ves čas v stiku in po-
 vedal mi je za dogovor, da bodo
 prebegnili na dan D. Midva sva na-
 črtovala kraj pristanka in pripra-
 vljeno smo imeli, da pristane na
 Petelinjih lazih, kamor je lahko
 pripeljal tudi vlačilec, ki bi lahko
 odpeljal enega ali več helikopter-
 jev. Načrtovan je bilo prebeg dveh
 ali treh helikopterjev in posadk pi-
 lotov Jožeta Kalana, Ljubomirja
 Sandevskega in Tonija. S Kalanom
 in Šuštarjem takrat nisem govoril

saj ste bila odsotna, ko sem aprila
 1991 organiziral sestanek s piloti.
 S Tonijem pa sva bila v navezi od
 leta 1990, ker sva bila sorodnika in
 prijatelja. On je vedel, kaj delam,
 tudi o mojih dejavnostih v Manevrski
 strukturi narodne zaščite. Vse
 priprave znotraj enote je organizi-
 ral Toni, poleg pilotov pa sta sode-
 lovala še šef tehnike brniške eska-
 drilje Vojko Urlep in radijski teh-
 nik Josip Volf.«

**Antonu Krkoviču kot načelniku
 MSNZ o stikih z Mrlakom niste
 povedali?**

»Manevrska struktura narodne za-
 ščite je delovala od junija do okto-
 bra 1990, pogojno rečeno od maja

za prebeg helikopterjev, Andrej
 Lovšin, tedanji direktor obvešče-
 valno-varnostne službe sekreta-
 riata za LO, je najmanj enkrat va-
 roval pogovore Jožeta Kalana (ker
 so Mrlaku sledili, je ta na pogovo-
 re poslal Jožeta) z Jelkom Kaci-
 nom. Ali je Janez Janša vedel za
 dogovore?

»Tega ne vem iz prve roke. Če mu
 je Kacin povedal, je vedel. Prepri-
 čan pa sem, da je. Če je vedel in je
 izdal povelje ali željo za sestrelitev,
 potem je on odgovoren. Teoretično
 je dal ubiti vse tri pilote. Če bi to
 vedel jaz, pa nisem, bi skušal neka-
 ko urgirati.«

**Pravite, da niste vedeli za prepo-
 ved letenja?**

»Ne. Bil sem na nalogah na terenu
 in nisem imel časa poslušati radia.
 Tega nisem slišal.«

**Ali je dovolj, da se tako opozorilo
 objavi le na nacionalnem radiu?**

»Definicije, ki je bila izrečena na
 radiu, ne poznam, zagotovo to ni
 dovolj. Takrat so bili spopadi in
 nismo vsi sedeli in poslušali ra-
 dia.«

**Bolj kot ne ste bili 25 let tiho. Se
 počutite odgovornega, da niste
 več in bolj glasno povedali?**

»Povedal sem takoj in tudi vam, ko
 sva leta 1995 govorila o delovanju
 MSNZ. Morda se le moj glas ni do-

Razvrednotenje časa slovenske enotnosti

Član predsedstva Republike Slovenije leta 1991 **Dušan Plut** je potrdil, da so bili člani predsedstva deloma informirani o različnih pogovorih z letalci v armadi za prestop tudi s plovili. Je pa dodal: »To, da nismo že davno do konca razčistili nekaterih podrobnosti iz časa osamosvojitve, se nam že maščuje in se bo še bolj. To stopnjuje medsebojno obtoževanje in vodi k razvrednotenju najsvetlejšega časa skoraj popolne slovenske enotnosti.«

Mila iz Škocjana, 60 let

»Skozi zimo sem res manj pazila na prehrano in sem zato želela v spomladanskem času prečistiti svoje telo. Poskusila sem že nekaj različnih produktov. Opazila sem spremembe, vendar s končnim učinkom nisem bila povsem zadovoljna. Hčerka mi je priporočila 3 mesečno kuro z Liverin Forte, ki jo je opravila tudi sama in bila navdušena. Po opravljeni kuri sem se počutila odlično, nad učinki pa tudi sama navdušena. Vsak vloženi evro se še danes obrestuje.«

Kateri zakon se uporablja

Kazenski zakonik glede časovne veljavnosti kazenskega zakona določa, da se za storilca kaznivnega dejanja uporablja zakon, ki je veljal v času storitve kaznivnega dejanja. Če se po storitvi kaznivnega dejanja zakon spremeni enkrat ali večkrat, se uporablja zakon, ki je milejši za storilca. Pri ugotavljanju, kateri zakon je milejši, je treba upoštevati konkreten primer, ki ga sodišče obravnava, in nato primerjati rezultat uporabe starega in novega zakona. Pred tem je treba ugotoviti vse okoliščine, ki so lahko v danem primeru relevantne za uporabo enega ali drugega zakona oziroma do kakšnih rešitev bi privedla uporaba enega ali drugega zakona. Na podlagi takšne ugotovitve se sodišče lahko odloči za uporabo zakona, ki privede do rešitve, ki je ugodnejša za določenega storilca. (Povzeto po sodbi Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, opr. št. I Ips 200/2009)

»Namen te tožbe je, da bi se sestrelitev dokončno razčistilo. Toni je postavil vse na kocko zaradi idealov o samostojni Sloveniji. Ampak njegov boj bo končan šele takrat, ko ne bo več nobene sence na njegovi smrti,« smo v Nedeljskem dnevniku zapisali 24. junija lani, ko je Mila Mrlak (na fotografiji) vložila tožbo kot zasebnica. / foto: Tomaž Bukovec

volj slišal. Je pa le ena resnica. Ni druge. Bilo je na dan D. Kruh bi moral peljati Sandevski, pa je šel namesto njega Toni. To je bila prva, zadnja in edina ter najboljša priložnost za prebeg s helikopterjem. Vlačilec je v Cajnarjih (naselje ob cesti Begunje pri Cerknici-Velike Bloke, op. p.) stal že štirinajst dni, ker nismo vedeli natančno, kdaj bo dan D. Tonijev zadnji let je bil, o tem sem prepričan, prelet na našo stran in danes, 25 let po sestrelitvi, je čas, da se pove vso resnico, ne pa da se niza take in drugačne očitke. Toni je bil rehabilitiran kot pripadnik Teritorialne obrambe, vendar ni v nobenem aktu uradno opredeljen kot sodelavec naše vojske.«

rem piše: »V zvezi s tem ukazujem: 1. Opirajte ogenj iz vsega orožja na vse helikopterje JA ne glede na njihov položaj.« Podpisali so ga Janez Janša, Janez Slapar in Igor Bavčar.

»Tega dokumenta ne poznam, dejstvo pa je, da republiška koordinacija ni imela pristojnosti poveljevanja.«

Ali bi bilo mogoče iz tega ukaza kakor koli izločiti brniške gazele, čeprav ne z argumentom, da bodo prebegnile?

»Lahko. Preprosto. Na našem teritoriju so bile le tri gazele, drugih ni bilo. Poleg tega so bile neoborožene in neoborožljive, v ukazu bi izvzeli male neoborožene helikopterje. Strelec mora ločiti plovilo

Elo Rijavec je danes upokojenec v raju oljk in trt.

potrebemu delovanju nad naselji. Ženevska konvencija o zaščiti civilnega prebivalstva med vojno govori tudi o tem, da so prepovedani napadi, od katerih je mogoče pričakovati, da bi povzročili naključne izgube življenj, poškodbe civilistov in škode na civilnih objektih ali eno in drugo, ki bi bile v primerjavi s pričakovano in konkretno neposredno vojaško prednostjo nesoraz-

merno velike. Če bi helikopter padel na bloke v študentskem naselju, bi bilo ogromno žrtev. Toni je ob zadetku še lahko toliko manevriral, da ni padel na objekte in je tako rešil še nekaj življenj.«

Tone Krkovič pravi, da je do zdaj zaradi pietete toleriral žrtev, zdaj pa ne namerava več in pravi, da nista več sprejemljiva oba?

»Toni Mrlak je načrtno delal za

Toni Mrlak je v Ljubljani dobil spomenik, ne pa tudi odlikovanja ali priznanja. / foto: Jože Čurin

nas, za Slovenijo, pa ga nismo v stanju rehabilitirati le zato, ker nekdo drugače misli. Zakaj imamo dve resnici? Zakaj ima Krkovič eno in edino resnico? Kaj pa mi, ki smo delali? Zakaj imamo dve veteranski organizaciji in naj bi bila prava resnica le njihova? Takrat smo delali na zaupanju, poštenosti. Toni je letel 'domov' na slovensko stran.« ■

»Ženevska konvencija o zaščiti civilnega prebivalstva med

Težave

Odlomek iz knjige **Drage Potočnjak Skrito povelje:**

Sporočila o helikopterskih desantih so se vrstila še naslednjo uro, mi pa še vedno nismo zadeli nobenega. (...) Poklical sem Toneta Krkoviča – njegova enota je imela poleg protiletalskih mitraljezov na strehah po Ljubljani tudi nekaj protiletalskih raket – in ga vprašal, kaj vendar počno njegove posadke. Obljubil je, da se bo osebno pozanimal. (...) Zazvonil je special in dežurni zaščitne brigade je sporočil, da so blizu vladnega poslopja sestrelili helikopter tipa gazela. (...) V operativni dvorani je iz več ust hkrati prišla ena sama beseda: »Končno!« (Janez Janša, Premiki)

Ni naključje, da je bil v zvezi s Tonijevo sestrelitvijo ta Janšev zapis največkrat citiran. Čeprav je knjiga izšla ob prvi obletnici osamosvojitve, junija leta 1992, minister niti z besedo ne omenja, da se je ob sestrelitvi zgodilo še karkoli neprimerne ali zanj in za slovensko TO čelo obremenjujočega. Krkovič je Janševo željo imel za ukaz, saj ga je kot povelje le malo za tem tudi izpolnil. Vendar se obrambni minister v Premikih izogne omembi, da je šlo za slovenskega pilota in sodelavca TO.

Vojaški analitiki in praktiki so mi precej slikovito razložili, da so protiletalski mitraljezi, ki jih je po strehah hiš takrat namestil poveljnik 30. razvojne skupine Krkovič, neposredno ogrožali okoliške prebivalce. Razen tega jih je Krkovič namestil na svojo pobudo in mimo uradnega in za obrambo Ljubljane pristojnega poveljstva 5. območnega štaba TO, ki mu je bil podrejen.

Trgovina z orožjem ni edini greh

Že kmalu po sestrelitvi se je začela širiti tudi bolj ali manj prikrita zgodba o nekakšni državni skrivnosti, ki da ne sme priti na dan, ker lahko krepko zamaje ne le odlično utrjene položaje nekaterih ključnih akterjev osamosvojitvene vojne, ampak tudi njene vrednote. Oboje pa lahko skazi sicer brezmadežno sliko slovenske poti v samostojnost.

Državne skrivnosti, ki imajo oznako kriminala in zločinov, za katere ni nikdar nihče odgovarjal, postanejo že ob nastanku družbenomoralne razjede, ki počasi, a vztrajno uničujejo integriteto države in njenih prebivalcev. Tudi zato pišem to knjigo. Da človeka, ki se ne more več braniti, obvarujem pred nadaljnimi manipulacijami.

Trgovina z orožjem ni edino »nečastno dejanje« iz obdobja osamosvajanja države in oboroženega spopada med slovensko TO in JLA. Čas bo na površje prinesel še kakšno. Ni presenetljivo, da so vsa povezana, saj v njih nastopajo isti ljudje. Tako je brigadir Anton Krkovič ob dvajseti obletnici oboroženega spopada med TO in JLA prvič javno priznal, da je izpolnil Janšev namig o sestrelitvi helikopterjev:

Naši pripadniki so pod mojim neposrednim poveljevanjem sestrelili prvi helikopter JLA nad Ljubljano /.../ (Anton Krkovič, Dejstva, ki jih slovenska javnost mora poznati, Vojnogodovinski zbornik 43, Logatec 2011).

prepovedani napadi, od katerih je mogoče pričakovati, da bi povzročili naključne izgube življenj, poškodbe civilistov in škode na civilnih objektih ali eno in drugo, ki bi bile v primerjavi s pričakovano in konkretno neposredno vojaško prednostjo nesorazmerno velike. Če bi helikopter padel na bloke v študentskem naselju, bi bilo ogromno žrtev. Toni je ob zadetku še lahko toliko manevriral, da ni padel na objekte in je tako rešil še nekaj življenj.«

**Novo
zdravilo**

Laksan®

je naravno odvajalo v zrncih

- Omogoča lažji prehod blata
- Ustvari mehkejše blato.
- Zaužijemo ga zvečer, žele

Zdravilo Laksan je namenjeno lažšanju kratkega časa, ki je ni mogoče odpraviti s spremenjeno prehrano. Uporaba odvajal lahko zveča lenobnost črevesja in v telesu in povzroči spremembe na sluznici črevesja z zaprtjem. Zdravilo ni primerno sredstvo za zdravljenje. Zdravilo Laksan je na voljo v lekarnah in specializiranih prodajalnicah. Natančno preberite priloženo navodilo. O tveganju za zdravje se posvetujte z zdravnikom ali s farmacevtom.

avogel.si • farmedica.

Bogo Šuštar in Jože Kalan ob helikopterju gazela, s katerim sta iz JLA prebegla v TO. / foto: Tomaž Bukovec

NEKDANJI USTAVNI SODNIK MATEVŽ KRIVIC O PRIMERU MRLAK

»Moralno problematični Krkovičevi potezi«

► **Matevž Krivic,**
NEKDANJI USTAVNI
SODNIK:

»Upam, da bo do sojenja prišlo in da bo v njem gospod Krkovič imel priložnost predložiti dokaze o tej svoji 'domišljiji' trditvi.«

tih dni, je še mogoče razumeti – to ponavljati danes, potem ko jo je Draga Potočnjak do kraja razkrila kot neresnico v knjigi Skrito povelje, pa je, ponavljam, zame moralno globoko problematično. Upam, da bo do sojenja prišlo in da bo v njem imel gospod Krkovič priložnost predložiti dokaze o tej svoji 'domišljiji' trditvi. O obeh!»

Pravite, da med laičnimi bralci najbrž marsikoga moti obtožba, da je bilo očitano kaznivo dejanje storjeno 'na zahrbtn in grozovit način'. Kaj pa dejstvo, da je bil helikopter neoborožen, kar se je od daleč videlo, in se verjetno izkušeni vojak ne more izgovarjati na to? Ali ima to težo v tem smislu?

»Usmrnitev 'sovražnika, ki nima sredstev za obrambo', je prepovedana in je kaznivo dejanje. Toda pregon te temeljne oblike tega kaznivega dejanja je danes že zastaral. Ne pa še pregon kvalificirane (otežene) oblike tega kaznivega dejanja, ki je v zakonu opredeljeno takole: 'Če je uboj iz prvega odstavka tega člena storjen na grozovit ali zahrbtn način, iz koristiljubnosti ali iz drugih nizkotnih nagibov ali če je ubitih več ljudi ...' Dokazovanje zahrbtnosti ali grozovitosti uboja je seveda zelo težko in zahtevno, zato bi ga bilo po mojem mnenju v tem primeru možno očitati le nekomu, ki je vedel, na koga je tu ukazal streljati, pri čemer žrtev takega napada sploh ne bi pričakovala in bi ga bilo zato morda možno kvalificirati

SESTRELITEV

27. junija 1994 je po postavitvi spomenika **Toniju Mrlaku** v Rožni dolini **Jože Kalan** sinu Antona Mrlaka **Tomažu** izročil vsa svoja odlikovanja za hrabrost, rekoč, da so te medalje v bistvu last njegovega očeta. Jože Kalan je pilot, ki je skupaj s tehnikom letalcem **Bogomirjem Šuštarjem** 28. junija 1991 prebegnil z vojaškim helikopterjem gazela na slovensko stran. Danes, 25 let pozneje, pa si je **Tone Krkovič** dovolil največjo žalitev dveh junakov, nosilcev medalj za hrabrost in častnih znakov svobode RS, češ da so priprave na prebeg več helikopterjev in Mrlakova vloga v tem konstrukt, ki je nastal po vojni. Označitev dveh tako velikih junakov za lažnivca ni le žalitev zanju, je žalitev vseh nosilcev medalj za hrabrost, veteranov, vseh borcev za osamosvojitve, ki so z orožjem stopili v bran novi državi Sloveniji.

Spomladi 1992 je TO Slovenije pripravila veliko vajo v dolini Završnice nedaleč od Jesenic. Nenadoma se je med hribi zaslíšal ropot helikopterja. Slovenskega. Vojaška izvidniška gazela, čeprav s civilnimi oznakami, je nizko letela nad glavami vojakov. Le nekaj dni pozneje smo se srečali z obema junakoma slovenske osamosvojitve, pilotom Jožetom Kalanom in tehnikom letalcem Bogomirjem Šuštarjem. Njune prve besede v opisovanju prebega helikopterja na našo stran so bile: »Ne piši o naju, piši o Toniju.«

Že takrat, leta 1992, smo na njuno pobudo pojasnili vlogo Antona Mrlaka v pripravi na prebeg dveh do treh helikopterjev na slovensko stran in pozneje še mnogokrat.

Leta 1994 je ministrstvo za obrambo v navzočnosti ministra za obrambo in načelnika republiškega štaba TO postavilo spomenik v Rožni dolini, le nekaj dni pozneje pa je ministrstvo za obrambo v odgovoru na očitke o spomeniku domnevno agresorskemu vojaku odgovorilo: »Toni Mrlak ni bil agresor, še manj slovenski janičar, ki se ni odzval klicu domovine. Bil je tisti pilot, ki je skupaj s svojimi prijatelji piloti načrtoval prebeg gazel na slovensko stran. Bil je tisti, ki se je srečal s funkcionarji slovenske vlade in od nje dobil soglasje za organiziranje prebega.«

Sama pred sodiščem

Četrto stoletja po vojni je pred okrožnim sodiščem v Ljubljani pred zaslišanjem Toneta Krkoviča sama stala vdova po Toniju Mrlaku **Emilija Mrlak**. Obrambna ministrica **Andreja Katič** je v državnem zboru celo dejala, da je MORS dolžan ponuditi podporo Tonetu Krkoviču, tako kot jo je dolžan ponuditi kateremu koli drugemu pripadniku TO, ki je sodeloval v vojni. V sodbi upravnega sodišča 20. avgusta 1998 in odločbi ministrstva za obrambo 16. aprila 2002 pa o statusu Antona Mrlaka piše: glede »pravnih posledic enak statusu pripadnika takratne TO«.

To poenostavljeno pomeni, da bi bilo ministrstvo dolžno »ponuditi vso potrebno podporo« tudi njej, prav tako kot Zveza veteranov vojne za Slovenijo, vlada in predsednik države in vsi predsedniki, ki so jo leta in leta vabili na novoletna srečanja svojcev padlih borcev za Slovenijo.

Vrnimo se k procesu pred okrožnim sodiščem v Ljubljani in nekaterim vprašanjem, ki v javnosti delujejo kot nerazjasnjeni, čeprav so bili razloženi že večkrat. Tone Krkovič je kot udarec njegovi časti in ponosu ocenil dejstvo, da se vse presoja po nekdanji zakonodaji SFRJ. Kazenski zakonik namreč o časovni veljavnosti kazenskega zakona določa, da se za storilca kaznivega dejanja uporablja zakon, ki je veljal v času storitve kaznivega dejanja. Upokojeni ustavni sodnik **Matevž Krivic**, znan po svoji vedno neizprosni in jasni besedi, na vprašanji, ali bi se sodišče lahko izognilo tej definiciji in kje vidi razlog, da se ni, odgovarja:

»Ker bo šlo tu gotovo za sojenje 'po vojnem pravu' (za primere vojne in drugih oboroženih spopadov), je razlika med slovensko in nekdanjo jugoslovansko varianto te zakonodaje samo v zagroženosti kazni, ki je po KZ SFRJ manjša. Kaj je kaznivo, je v obeh zakonodajah opisano s popolnoma enakimi besedami. Tudi po slovenskem 'vojnem pravu' je kaznivo v oboroženem spopadu ubiti ali raniti 'sovražnika, ki nima sredstev za obrambo'. Ker morajo visoki častniki dobro poznati tudi vojno

pravo, je treba šteti, da je zgoraj povedano tudi brigadirju Krkoviču dobro znano, zato je njegovo 'ogorčenje' nad tem, da bi se mu sodilo po jugoslovanskem pravu, dejansko le izmikanje temu, da bi se mu sploh sodilo po pravu, ki velja za oborožene spopade. Obtožencu pa ni mogoče soditi po strožjem zakonu, tudi če bi sam res tako hotel.«

Prepovedana dejanja po vojnem pravu

Tone Krkovič pravi, da pristaja na sojenje po vojnem pravu. V Dnevnikovih pismih bralcev ste zapisali, da je po vojnem pravu prepovedano in kaznivo raniti ali usmrtiti »sovražnika, ki nima sredstev za obrambo.«

»O tem ni kaj dosti razpravljati. Če se gospod Krkovič v svojih prvih javnih odzivih odgovornosti za to izmika z retoričnim vprašanjem 'kaj pa, če bi bil helikopter oborožen', je to za visokega častnika tako prozorno izmikanje, da ga pred sodiščem gotovo ne bo ponovil. Da se obtoženi brani, kakor ve in more, je seveda razumljivo. Moralno globoko problematični pa sta zame dve drugi Krkovičevi potezi. Najprej to, da 'zgodbo o Mrlakovem sodelovanju s slovensko stranjo' označuje kot naknadno izmišljeno, kot 'domišljijski spis'. In potem njegova trditev, da je ta helikopter takrat 'nadletel položaje državnega vojaško-političnega vodstva' in da so ga zato sestrelili. Da se je ta tragični dogodek s to neresnico opravičeval v vročici tis-

opisano, zakaj in kako je bilo vseeno odgovornim na naši strani dobro znano, za kakšen helikopter je tu šlo.«

Politika prevladala nad pravom

»Ko sem brala razsodbo večine članov sveta haaškega sodišča, sem imela vtis, da sem se vrnila stoletja nazaj, v čas, ko so Rimljanji, da bi opravičili svoja krvava osvajanja in uboje političnih sovražnikov v državljanskih vojnah, govorili: V vojni zakoni molče,« je zapisala 75-letna sodnica haaškega sodišča iz Italije Flavia Lattanzi v ločenem mnenju ob izreku sodbe Vojislavu Šešlju, vodilnemu zagovorniku velikosrbske ideje, ki je bil obtožen vojnih zločinov in zločinov proti človečnosti na Hrvaškem, v BiH in Vojvodini. Lahko komentirate še to sodbo?

»Ne morem je strokovno komentirati, ker je nisem prebral. Toda sodba je bila vržena v svet, kjer je prizadela na sto tisoče, milijone ljudi, od katerih jih ogromna večina sodbe nikoli ne bo prebrala, kot tudi jaz verjetno ne - poznajo pa temeljna dejstva in Šešljevo vlogo pri njih. In bom skupaj z njimi ostal pri grenkem 'spoznanju' oziroma prepričanju, da tudi pri tovrstnih najvišjih mednarodnih sodiščih včasih politika prevlada nad pravom in pravičnostjo. Z upanjem, da se bo tožilstvo zoper to sodbo pritožilo in da bo pritožbeni senat odločil bistveno drugače.« Ali enostavno in jasno rečeno že stoletja: Tudi v vojni zakoni ne smejo molčati. ■